

SAMLA SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak: 07/1263-11719/12

Saksbeh.: Gunnar Bergo

Arkivkode: U01

Saksnr.:	Utval	Møtedato
21/12	Utval for miljø og kultur	14.06.2012

SAMLA SAK - UTTALE TIL "NY VERDSARVPOLITIK"

Administrasjonen si innstilling:

1	Heilheitleg nasjonal politikk om verdsarven bør ikkje framleggjast som ei sektormelding, men bør gjennom prosess løftast fram og synleggjerast, helst i ei eiga stortingsmelding om Verdsarven.
2	For konkrete merknader til høyringsframlegget vert det vist til saksutgreinga , kap 5.

Utval for miljø og kultur den 14.06.2012 sak 21/12

Behandling i møte:

Administrasjonen si innstilling vart samrøystes godkjendt.

Vedtak

1	Heilheitleg nasjonal politikk om verdsarven bør ikkje framleggjast som ei sektormelding, men bør gjennom prosess løftast fram og synleggjerast, helst i ei eiga stortingsmelding om Verdsarven.
2	For konkrete merknader til høyringsframlegget vert det vist til saksutgreinga , kap 5.

Administrasjonen si utgreiing:

2. DOKUMENT SOM BAKGRUNN FOR SAKA:

Dokument merka med * ligg ved.

* Brev av 29 mars 2012 frå MD med forslag til «Ny, helhetlig verdsarvpolitikk»

3. SAMANDRAG AV SAKA:

Miljøverndepartementet har utarbeida eit forslag til ny og heilheitleg verdsarvpolitikk som no er sendt til uttale, m.a. til kommunar som har verdsarv innanfor sine kommunegrenser.

4. FAKTA OM SAKA:

I Noreg er det i dag 7 objekt eller område på Unescos liste over verdas kultur - el. naturarv. Seks av desse er innskreve som kulturarv medan Vestnorsk Fjordlandskap er det einaste naturarvområdet i Noreg. Vestnorsk fjordlandskap (med delområda Nærøyfjorden og Geirangerfjorden) vart innskrive på UNESCO si verdsarvliste i juli 2005. Verdsarvstatusen er fyrst og fremst tufta på spor etter geologiske prosessar over millionar av år og eit storslått, vakkert og intakt naturlandskap slik det framstår i dag. Busetnad og aktivitet i fortid og notid tilfører naturlandskapet ein kulturell dimensjon som utfyller og forsterkar verdien av området.

I stortingsmelding nr.16 (2004-2005) heiter det m.a «Norske verdsarvlokaltetar skal utviklast som fyrstårn for den beste praksisen innanfor natur- og kulturforvaltning». Dette ligg som eit grunnlag for korleis Noreg skal oppfølge sine forpliktelsar overfor verdsarvkonvensjonen.

Verdsarvrådet for Vestnorsk fjordlandskap som vart etablert i januar 2006 har som si fremste oppgåve å arbeide for ivaretaking og fremjing av verdsarvstatusen tildelt Nærøyfjord- og Geirangerfjordområdet i fellesskap.

Rådet er samansett av ordførarane frå Stranda, Norddal, Aurland, Vik, Voss og Lærdal kommunar, fylkesordførarane frå Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Hordaland samt fylkesmennene frå dei før nemnde fylka. Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren og Miljøverndepartementet har møte – og talerett. Rådet konstituerer seg sjølv med leiar og nestleiar for ein periode på to år. Leiinga av rådet vekslar mellom Nærøyfjord- og Geirangerfjordområdet. Rådssekretær er til ein kvar tid frå same delområde som leiaren.

Vestnorsk fjordlandskap er i norsk samanheng ein relativ stor verdsarv som inkluderer mange kommunar, ei rekkje verneområde i tillegg til busette grender og dalføre. Dette teiknar igjen eit særst variert landskap med omsyn til problemstillingar, utfordringar, ulike styresmakter sine oppgåver og ansvar. Framtidig langsiktig ivaretaking og berekraftig utvikling av dette unike området vil likevel krevje stor grad av samhandling og koordinering av felles innsats. Ei svært sentral målsetjing med dette arbeidet må difor vere å synleggjere ansvar og oppgåver på alle nivå i forvaltninga samt korleis var enkelt omset dette til praktisk handling og tiltak.

Ein nasjonal og heilskapeleg politikk på dette området vert difor helsa velkomen.

5. ADMINISTRASJONEN SI VURDERING:

Miljøverndepartementet (MD) signaliserer innleiingsvis at resultatet frå dette arbeidet skal innarbeidast i eit ny stortingsmelding om kulturminne. Etter vår vurdering gjev dette ei for sektorisert oppfølging. Arbeidet med verdsarven strekkjer seg over mange interesser, sektorar og styresmakter og handlar om utforme nasjonalt nybrottsarbeid med eit vidtfemnande perspektiv. Verdsarven bør vera eit nasjonalt fyrstårn. Felles nasjonale strategiar, målsetjingar

og handlingar for gjennomføring av verdsarvkonvensjonen bør derfor ikkje fremjast i ei sektormelding, men bør gjennom prosess løftast fram og synleggjerast, fortrinnsvis i ei eiga stortingsmelding om Verdsarven.

Konkret uttale til høyringsframlegget;

4.1 Identifisere verdsarven i Noreg.

Vi støttar MD sine tilrådingar, **men punktet om "...sikre verdsarven vi har i dag" må sterkt vektleggast og prioriterast** i det vidare arbeidet. Det er lite føremålstenleg å nytte mykje ressursar på nye nominasjonar før eksisterande verdsarvobjekt/-område er etablert med operativt regime og ressursar som møter verdsarvkonvensjonen sine målsetjingar. I dette ligg det og at Noreg må ta eit tydlegare ansvar for at verdsarvlista ikkje får nordisk/ europeisk slagside samstundes som ein støttar underrepresenterte og unike nominasjonar.

4.2 Organisering, aktørar og samarbeid.

Støttar i utgangspunktet MD sine tilrådingar. Arbeidet med å ivareta og fremje verdsarven involverer mange aktørar og interesser på alle nivå. Samhandling og samarbeid er som nemnt viktig, særleg på nasjonalt nivå. MD har rett nok ei sentral rolle men dette må samstundes ikkje bli noko "kvilepute". Det er umåteleg viktig å ansvarleggjere andre sektordepartement. Desse må i mykje større grad utfordrast på eit løysingsorientert samarbeid om verdsarven; kva kan kvar enkelt bidra med av ressursar og kva kan dei gjere for å sikre oppfylging og gjennomføring av ulike tiltak.

Oppretting av departementa sitt verdsarvutval vil slik sett vere eit stort steg i rett retning. Målsetjinga for dette årlege møtet må likevel gå utover drøfting og informasjon. Konklusjonar frå ein slik møteplass må vidare konkretiserast i ein handlingsplan med fordeling av oppgåver, ansvar og frist for gjennomføring. Møtetidspunktet bør setjast i god tid før arbeidet med neste års statsbudsjett men etter årleg møte mellom statlige styresmakter og repr. for verdsarvområda.

4.3 Lovverk og forvaltningsplan for verdsarven.

Støttar MD sine tilrådingar og har elles ingen merknader eller kommentarar til dette punktet.

4.4 Buffersoner.

Støttar MD sine tilrådingar og har elles ingen merknader eller kommentarar til dette punktet.

4.5 Overvaking og rapportering.

Positivt med målsetjing om å etablerer ein struktur og fast opplegg for overvaking og rapportering i høve til utviklinga i /av verdsarven. Rutinane må som nemnt vere enkle og praktisk handterleg i kvardagen, halde fokus på bruk av tilgjengeleg teknologi. Elles ingen merknader til dette punktet.

4.6 Senter for verdsarven.

Støttar i stor grad MD si tilrådingar under dette punktet. Når det gjeld finansiering må likevel staten ta ei større ansvar enn det som er skissert i høyringsdokumentet. Verdsarven representerer det framifrå flottaste og mest unike vi har av natur- og kulturkvalitetar – og er i utgangspunktet eit nasjonalt ansvar. "Fyrtårn" er eit omgrep som går att. Det kan aldri bli mange verdsarvobjekt eller – område noko som igjen tilseier at det vert relativt få verdsarvsentra i Norge. Dei få som vert etablert må difor løftast opp og fram tilsvarende

statusen objektet eller området har og sikrast nasjonal økonomi til både etablering, der det er aktuelt, og til årleg drift. Staten sitt økonomiske engasjement bør etter dette vere inntil 80% til drift og 50% til investering av senterdelen.

Noreg som statspart til verdsarvkonvensjonen bør i samarbeid med Vestnorsk fjordlandsskap ha ha som målsetjing å ta ein internasjonal posisjon i høve til formidling og kompetanse på fjord og fjordlandsskap.

Utover dette vil vi med tilvisning til høyringsskrivet, siste del: ” *Spesielt viktige tiltak vil bli fulgt i løpet av næraste framtid*” sterkt oppmode MD om å ta stilling til Vestnorsk fjordlandsskap - Geirangerfjorden sin søknad om verdsarvsenter.

4.7 Formidling.

Eit viktig punkt kor det utover målsetjinga med felles strategiar for formidlingsarbeidet blir særskild viktig å utarbeide ein plan/ framdriftsplan som gjer greie for fordeling av oppgåver, ansvar for gjennomføring og kven som stiller med ressursar.

I høve skilting ved veg er det særskild viktig av vegstyremaktene si nasjonale rolle andsynes verdsarven vert klargjort. Det er td. eit opplevd paradoks i område med både verdsarv og nasjonal turistveg at turistvegen ser ut til å ha prioritet og status med omsyn til skilting og vegformidling.

Har elles ikkje merknader til dette punktet.

4.8. Kunnskap og kompetanse.

Utover MD sine tilrådingar må det vere ei målsetjing å etablere og tilby eit utdanningsopplegg for verdsarvkoordinatorar som byggjer ein felles ståstad i det dageleg arbeidet.

I tillegg bør utdannings- og forskingsinstitusjonar i større grad bli oppmoda om å nytte verdsarven som ”forsøksfelt” eller case kor tilnærminga er breiare enn berre fokus på natur- og kulturverdiar. I og med at fleire verdsarvområde etter kvart dekkar busette bygder og grender bør verdsarven sin evt. verknad på lokalsamfunnsutviklinga studerast nærare.

Elles ingen merknader eller kommentarar.

4.9. Skule og utdanning.

Eit særdeles viktig punkt. Vil særleg her framheve kor viktig det er at verdsarven vert ein naturleg del av undervisningskvardagen i barne- og ungdomsskulane generelt og hjå ”verdsarvskulane” spesielt.

Støttar elles MD sine tilrådingar.

4.10. Internasjonalt samarbeid.

Støttar MD sine tilrådingar og har elles ingen merknader eller kommentarar til dette punktet.

4.11 Verdiskaping

Verdsarven har ofte hatt stor verdi for lokalsamfunna lenge før området eller objektet fekk verdsarvstatus. Slik sett er det viktig å oppretthalde/ styrke det lokale eigarskapet og stolheita

til verdsarven. Dette vil kunne sikre framtidig forvaltning og ivaretaking av verdsarvverdiane. Samstundes må dei same verdsarvverdiane kunne vere kjelde for berekraftig utvikling. Det er her viktig at «beste praksis» blir utvikla innanfor alle sektorar som påverkar verneverdiane.

MD legg opp til at verdsarven skal prioriterast høgt i ny strategi for verdiskaping knytt til natur- og kulturarven. Det er vel og bra, men ein må unngå at dette vert ein sektorstrategi. Dette må i så tilfelle bli ein felles nasjonal strategi som samlar og tek føre alle relevante tema som omhandlar mulig verdiskaping med grunnlag i natur- og kulturverdier. Ideelt sett bør alt som omhandlar verdsarven finnast i eitt strategidokument. Alle sektorar må difor involverast og ansvarleggjerast i prosessen kring utforminga av strategi og målsetjingar. Like viktig som strategien, og kanskje viktigare, er få på plass ein handlingsplan som syner den enkelte sektor/forvaltningsnivå sitt ansvar og kva dei kan bidra med av økonomiske og gjerne juridiske virkemiddel for å sikre gjennomføring og måloppnåing.

Samordning av finansieringskjelder og tilskotsordningar som støttar initiativ og tiltak vil og vere viktig i denne samanheng og i den praktiske kvardagen.